

Justitias høringssvar under TRIS-Proceduren til Lov om ændring af lov om ophavsret (Indførelse af en præstationsbeskyttelse og beskyttelse mod digitalt genererede efterligninger mv.)

Justitia har tidligere benyttet sig af muligheden for at afgive bemærkninger til udkast til ovennævnte lovforslag herunder om regulering af deepfakes, og indsendte den 20. august 2025 et høringssvar med anbefaling om at undlade at regulere deepfakes som foreslået samt med anbefalinger til præcisering af lovforslagets anvendelsesområde, retssikkerhedsmæssige garantier samt forholdet til gældende EU-ret.

Da lovforslaget er notificeret i EU's TRIS-system og sendt i høring med standstillperiode til den 3. februar 2026¹, indgiver Justitia på ny et høringssvar under TRIS-notifikationsproceduren med det formål at opdatere og videreudvikle de tidligere anførte bemærkninger.

Den primære forskel mellem udkastet til lovforslaget og det nuværende TRIS-udkast er, at § 73 a, stk. 4 er tilføjet, og bestemmelsen lyder: "Virkelighedsnære digitalt genererede efterligninger kan tilgængeliggøres uden samtykke i overensstemmelse med bestemmelserne i § 23, stk. 2 og § 25.". Bemærkningerne til bestemmelsen præciserer, at adgangen er begrænset til nødvendig nyhedsdækning af aktuelle begivenheder, og ikke illustration eller underholdning, der ikke er nødvendig for den nyhedsmæssige relevans.

Efter Justitias opfattelse går forbudsordningen fortsat videre, end hvad der med rimelighed kan anses for nødvendigt og proportionalt. Justitias primære anbefaling er derfor, at deepfakes ikke reguleres som foreslået. Bestemmelsen i § 73 a kan ramme hædelig og uagtsom tilgængeliggørelse og bygger på åbne og brede kriterier som 'virkelighedsnær' og 'misinformation', hvilket svækker klarhed og forudsigelighed for borgere, der med de meget let tilgængelige AI-værktøjer kan overtræde reglerne uden ond vilje. Set i lyset af EMRK artikel 10's krav om nødvendighed og proportionalitet – og Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols særlige beskyttelse af satire og kunstneriske udtryk – bør indgreb forbeholdes klart afgrænsede, grovere tilfælde.

Det giver således fortsat anledning til særlig bekymring, at "digitalt genererede efterligninger", der kan karakteriseres som karikatur, satire, parodi, pastiche, magtkritik eller samfundskritik o.l. er omfattet af forbuddet imod offentliggørelse i bestemmelsens stk. 1, hvis de udgør misinformation.

Derfor mener Justitia, at regulering via begrebet "misinformation" i forbindelse med satire og magtkritik udgør et indgreb i ytringsfriheden, der både mangler den fornødne klarhed og forudsigelighed. Endvidere er det Justitias opfattelse, at sådanne indgreb i ytringsfriheden på

¹ <https://technical-regulation-information-system.ec.europa.eu/en/notification/27420>

baggrund af det brede og uklare begreb "misinformation" medfører et uproportionalt indgreb i ytringsfriheden.

Bemærkningerne til lovforslaget angiver som eksempler på en overtrædelse, at en virkelighedsnær AI-genereret efterligning af rigspolitichefen tilskynder til selvtægt eller en parodisk efterligning af en fremtrædende politiker eller embedsmand fremsætter falske anklager eller opfordrer til selvtægt, eller hvis en kendt person tilsyneladende opfordrer til specifikke økonomiske dispositioner mv. Justitia bemærker i den forbindelse, at lovforslagets egne eksempler – herunder at forslaget skal imødegå tilfælde, hvor en virkelighedsnær digital efterligning af en kendt person uden samtykke tilskrives en investeringsanbefaling – allerede kan tænkes omfattet af markedsføringslovens forbud mod vildledende handelspraksis og endvidere kan være i strid med god markedsføringsetik.

Der stilles således også spørgsmålstejn ved behovet for denne nye regulering set i lyset af øvrig national lovgivning og EU-lovgivning.

Henset til ressourcemæssige begrænsninger, vil nærværende høringssvar kun vedrøre disse udfordringer i forhold til den foreslåede § 73 a i ophavsretsloven.

1. Karikaturer, satire og magtkritik bør ubetinget undtages fra forbuddet

Den foreslåede § 73 a indfører som udgangspunkt et forbud mod tilgængeliggørelse for almenheden af virkelighedsnære digitalt genererede efterligninger af en fysisk persons personlige, fysiske kendetegn uden samtykke. Bestemmelsen indeholder en undtagelse til dette forbud for efterligninger, der hovedsagelig er udtryk for karikatur, satire, parodi, pastiche, magtkritik, samfundskritik o.l. Bestemmelsen indeholder imidlertid også en undtagelse til undtagelsen, hvorefter selv sådanne satiriske, magtkritiske mv. indslag er forbudte, hvis efterligningen udgør misinformation, som konkret kan medføre alvorlig fare for andres rettigheder eller væsentlige interesser.

Justitia hovedanbefaling er, at undtagelsen til undtagelsen, såfremt deepfake bliver reguleret, helt fjernes, så satire, magtkritik mv. pr. definition ikke er omfattet af forbuddet.

Denne anbefaling bygger først og fremmest på et ytringsfrihedssynspunkt. Det må helt principielt anses for problematisk, at lovudkastet i sin nuværende udformning eksplicit gør det muligt for f.eks. magtfulde politikere at få fjernet satire, karikaturer og magtkritik fra f.eks. sociale medier. Lovudkastet åbner, som beskrevet nedenfor, op for at selv tydelige karikaturer principielt vil kunne censureres.

Anbefalingen bygger desuden på, at lovbemærkningerne i det nuværende lovudkast sammenblander undtagelsen (der undtager satire) og undtagelsen til undtagelsen, således at misinformation omfattes. Lovteksten lægger således op til, at der er tale om to vurderinger: dels hvorvidt en efterligning hovedsageligt er udtryk for satire, og dels hvorvidt denne satiriske efterligning udgør misinformation og en alvorlig fare. Flere steder i lovbemærkningerne fremstår det dog i langt højere grad som én samlet vurdering af, om efterligningen fremstår som satire og dermed ikke er misinformation eller om den ikke fremstår som satire men indeholder fare for misinformation.

I vurderingen af, om en efterligning er omfattet af undtagelsen og dermed "hovedsageligt" er udtryk for satire mv. indgår således ifølge lovbemærkningerne tilsyneladende allerede, hvorvidt efterligningens satiriske element er så uklart for modtageren, at der reelt er tale om misinformation, jf. følgende citat: "*Det vil navnlig være tilfældet, hvor efterligningen grundet dens virkelighedsnærhed, uanset om den indeholder et element af karikatur mv., må antages at indebære en risiko for misinformation, som kan medføre konkret alvorlig fare for andres rettigheder eller væsentlige interesser såsom liv, helbred, privatliv, renommé eller ejendom.*"²

I vurderingen af, om en efterligning er omfattet af undtagelsen til undtagelsen og dermed, om den er "misinformation", indgår tilsvarende tilsyneladende også, hvorvidt efterligningen hovedsageligt er udtryk for satire eller ej, jf. følgende citat fra lovbemærkningerne: "*Er der tydeligvis tale om en karikatur mv., må det som det klare udgangspunkt antages, at efterligningen ikke vil være egnet til at udgøre en generel fare for krænkelse af den enkelte, som rækker udover, hvad den pågældende må tåle, eller i øvrigt for misinformation, som kan medføre konkret alvorlig fare for andres rettigheder eller væsentlige interesser såsom liv, helbred, privatliv, renommé eller ejendom.*"³

Lovbemærkningerne virker således til at anerkende, at hvis en efterligning fremstår som satire, karikatur eller lignende, så er det svært at forestille sig, at den samtidig skulle kunne forvolde alvorlig fare for andre pga. misinformation. Lovteksten, samt lovbemærkningernes brug af udtryk som "det klare udgangspunkt", skaber dog en retstilstand, hvorefter der efter omstændighederne kan forekomme sager, hvor en klar karikatur-efterligning bliver søgt censureret, fordi en politiker f.eks. føler sit renommé negativt berørt af karikaturen, selvom denne er en klar karikatur.

Et eksempel på en sådan efterligning sås allerede i 2019⁴ i forbindelse med Copenhagen Democracy Summits årlige, internationale konference arrangeret af Alliance of Democracies Foundation⁵. Det er afgørende, at digitale efterligninger, der fremstår som satire, karikatur eller magtkritik ikke kan censureres. Der bør derfor ikke være nogen tvivl i loven om, at en digital efterligning, der fremstår som satire, karikatur, magtkritik m.v. ikke skal kunne censureres, blot fordi den efterlignede politiker føler sig krænkede af at være blevet karikeret.

Justitia anbefaler derfor, at undtagelsen til undtagelsen slettes, hvorefter § 73 a, stk. 2, udelukkende vil indeholde en vurdering af, hvorvidt noget hovedsageligt er udtryk for satire m.v.

2. Misinformation som et bredt og uklart begreb

Hvis Regeringen ikke følger Justitias hovedanbefaling om helt at fjerne muligheden for at forbyde satire mv., så vil **Justitia anbefale**, at denne mulighed omformuleres, så den ikke længere er baseret på begrebet "misinformation".

² Lovudkastet s. 46

³ Lovudkastet s. 46

⁴ <https://www.youtube.com/watch?v=nIHxQpnOebg>

⁵ [Alliance of Democracies Foundation](#)

Justitia finder det bekymrende at introducere et begreb som "misinformation" i ophavsretsloven, da begrebet i sig selv er svært definerbart og rejser spørgsmål om, hvordan misinformation vil blive defineret i praksis.

I Den Danske Ordbog beskrives "misinformation som " forkerte, fejlagtige eller ufuldstændige meddelelser der umiddelbart forekommer at være reel information" I lovudkastet defineres "misinformation" sprogligt en smule anderledes nemlig som: "*usande, vildledende eller fejlagtige oplysninger*".⁶ Samtidig fremgår dog af lovteksten, at satire kun er omfattet af forbuddet, når denne misinformation "*konkret kan medføre alvorlig fare for andres rettigheder eller væsentlige interesser*".

På nuværende tidspunkt findes der ingen dansk lovgivning, der specifikt anvender ordet "misinformation". Begrebet har derfor på nuværende tidspunkt ingen klar definition i dansk ret såvel som i praksis. Begreberne "misinformation" og det beslægtede "desinformation" ses dog omtalt i de almindelige bemærkninger til lovforslag L 60 til lov om håndhævelse af Europa-Parlamentets og Rådets forordning om et indre marked for digitale tjenester⁷ samt i lovforslag L 162 til Lov om ændring af lov om radio- og fjernsynsvirksomhed m.v. og lov om mediestøtte⁸.

Vurderingen knytter sig til bl.a. forvekslingsrisikoen, tydelig markering som parodi/satire og konteksten. Trods at ministeriets definition kan tolkes smallere end den rent sproglige definition, er det fortsat et vidtrækkende begreb med stor usikkerhed, hvad angår de tilknyttede begreber "fare", "skade", renommé mv.

Justitia ønsker i den forbindelse at henlede opmærksomheden på Ytringsfrihedskommissionens diskussion af begreberne misinformation og disinformation. Kommissionen definerede (på baggrund af flere citerede internationale rapporter) begreberne, så "disinformation" er "*udtryk for den intenderede vildledning, mens udtrykket "misinformation" [...] omfatter den utilsigtede vildledning*".⁹ Kommissionen fokuserede herefter udelukkende på begrebet disinformation og behovet for retlig regulering af dette, idet Kommissionen fandt det "*centralt, at man snævrer begrebet ind til at koncentrere sig om vildledning, der ikke alene sker bevidst, men som også har potentiale til at gøre skade af en vis rækkevidde*".¹⁰ Denne opdeling er i tråd med bl.a. den af EU-kommissionen nedsatte High level Group on fake news and online disinformation, der i deres rapport fra 2018 eksplicit undlod at inddrage "misinformation" i deres overvejelser, da dette begreb omfatter "*misleading or inaccurate information shared by people who do not recognize it as such*".¹¹ Lovudkastets brug af begrebet "misinformation" er således et meget bredt begreb, der risikerer at ramme personer, der

⁶ Lovudkastet s. 46

⁷ https://www.ft.dk/samling/20231/lovforslag/L60/som_fremsat.htm

⁸ https://www.ft.dk/samling/20241/lovforslag/L162/som_vedtaget.htm

⁹ Ytringsfrihedskommissionens betænkning kap. 14, afsnit 2.

¹⁰ Ytringsfrihedskommissionens betænkning kap. 14, afsnit 2.

¹¹ A multi-dimensional approach to disinformation: Report of the independent high level group on fake news and online disinformation, s. 10.

ikke selv er klar over, at den information de deler er fejlagtig. Lovudkastet går efter Justitias vurdering udover de faglige vurderinger fra ekspertgrupper af behovet for at stoppe disinformation.

Ytringsfrihedskommissionen indsnævrede i sin betænkning yderligere det begreb, som det potentielt kan være relevant at lave lovgivningsinitiativer i forhold til, så det kun omfatter den "kvalificerede disinformation". Ytringsfrihedskommissionen definerede dette begreb således: "*Bevidst udbredelse af usand eller på anden måde vildledende information, som er egnet til at gøre samfundsmæssig skade, herunder ved at påvirke den politiske meningsdannelse eller undergrave tilliden til de bestående demokratiske institutioner.*"¹²

Det er Justitias opfattelse, at den af regeringen anvendte definition af "misinformation" er langt bredere end dette, da den dels ikke stiller krav om en bevidst vildledning, dels blot kræver "fejlagtige oplysninger" (hvilket satire pr. definition har),¹³ dels ikke er begrænset til samfundsmæssig skade men også bl.a. fare for skade på renommé (hvilket satire og magtkritik ofte sigter efter), og dels anvender en række meget åbne formuleringer i sammenhæng i lovbemærkningerne til at beskrive sandsynligheden for skadevirkning ("ville kunne", "medføre", "potentiel", "fare") modsat Ytringsfrihedskommissionens konkrete formulering ("egnet til at gøre skade"). Sidstnævnte modereres kun delvist af, at lovteksten stiller som yderligere krav, at misinformationen "*konkret kan medføre alvorlig fare for andres rettigheder eller væsentlige interesser*".

Justitia anbefaler derfor, lovens afgrænsning og de tilhørende lovbemærkninger omformuleres, så satire, kunstneriske ytringer og saglig magtkritik helt undtages og udtrykkeligt sikres vide og klare rammer. Definitionen af "misinformation" bør således være præcis og snæver, således at satirikere og andre samfundsdebattører trygt kan udøve deres virke uden risiko for, at satire eller kritiske ytringer fejlagtigt omfattes af forbuddet.

Anvendelsen af begrebet misinformation i tilknytning til en risiko for at gøre skade, synes bedre knyttet til det i nyere tid anvendte og beslægtede begreb "malinformation", hvor der også indgår en vurdering af et forsæt til at gøre skade ved udbredelsen af informationen.

Det er Justitias holdning, at man ved indførelse af et bredt og uklart begreb i dansk lovgivning, risikerer vilkårlig anvendelse af den pågældende lovgivning, som kan medføre et indgreb i ytringsfriheden, hvad angår satire og samfundskritik. Indførelse af et uklart begreb, vil desuden mindske forudsigeligheden af anvendelsen af lovgivningen, hvilket udgør et grundlæggende retssikkerhedsmæssigt problem.

Da § 73 a og begrebet "misinformation" ikke kræver forsæt er det efter Justitias opfattelse desuden ikke velbeskrevet i lovudkastet, hvilke konsekvenser lovændringen kan have for personer, der f.eks. videredeler eller offentliggør en video, som de ikke selv har produceret og som de derfor ikke er klar

¹² Ytringsfrihedskommissionens betænkning kap. 14, afsnit 2.

¹³ Som udtalt af Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol i flere sager har satires "*iboende træk af overdrivelse og forvrængning af virkeligheden naturligt til formål at provokere og agitere*", jf. [Guide to Article 10 of the Convention – Freedom of expression](#), s. 45.

over er en digitalt genereret efterligning eller ikke er klar over indeholder misinformation. Dette skaber en risiko for, at ofrene for den kvalificerede disinformation risikerer selv at ende med at overtræde forbuddet, hvis de videredeler sådanne videoer efter at være blevet vildledt om deres indhold. **Justitia anbefaler**, at det klart beskrives i lovudkastet hvilke civile retlige konsekvenser – om nogen – der kan ramme sådanne personer og under hvilke betingelser. I den sammenhæng henledes opmærksomheden på, at Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol i flere sager har slået fast, at personer i begrundet god tro involveret i en diskussion af et offentligt relevant emne ikke kan forpligtes til at skulle føre dokumentation for beskyldninger, da et så strengt krav kan påvirke personens muligheder for at anvende sin ytringsfrihed.¹⁴

3. Begrænsning af ytringsfriheden – proportionalitet og nødvendighed

Justitia er desuden bekymret for, at det nye lovforslag kan medføre uproportionale indgreb i ytringsfriheden og om et sådant indgreb overhovedet er nødvendigt.

For eksempel er beskyttelsen af satirisk indhold og den kunstneriske ytringsfrihed efter EMRK artikel 10 en grundlæggende forudsætning for et demokratisk samfund. Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol har flere gange lagt til grund, at satire er en form for kunstnerisk udtryk og samfundskommentar, der i dens natur indeholder aspekter af overdrivelse og en fordrejning af virkeligheden, der har til formål at provokere, samt at ethvert indgreb overfor et satirisk værk derfor bør undersøges med særlig omhu.¹⁵ Efter Justitias vurdering må ethvert indgreb i et satirisk værk kræve særligt tungtvejende grunde og ikke bero på en mere teoretisk eller abstrakt fare.

En illustrerende sag fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol er *Nikowitz og Verlagsgruppe News GmbH mod Østrig* (5266/03). I sagen havde en journalist på et magasin skrevet en artikel, hvor han citerede en østrigsk skiløber for at udtrykke glæde over, at en af hans konkurrenter var kommet til skade. Citatet var falskt og artiklen var ment som et ironisk indslag. De østrigske domstole dømte dog journalisten og magasinet for injurier mod skiløberen, idet der kunne være læsere, der ikke forstod, at artiklen var satire, hvorved disse læsere ville få et negativt indtryk af skiløberen. Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol fandt imidlertid, at dommen mod journalisten og magasinet var uproportionel og i strid med ytringsfriheden. Justitia anser dette som et eksempel på, at Den Europæiske Menneskerettighedskonvention beskytter satire, selv når denne kan siges at udgøre misinformation, der kan medføre fare for en persons renommé.

¹⁴ [Guide to Article 10 of the Convention – Freedom of expression](#), side. 46, “an applicant who was clearly involved in a public debate on an important issue should not be required to fulfil a more demanding standard than that of due diligence, as in such circumstances an obligation to prove factual statements may deprive the applicant of the protection afforded by Article 10”

¹⁵ [Guide to Article 10 of the Convention – Freedom of expression](#), side. 45, “The Court has observed on several occasions that satire is a form of artistic expression and social commentary which, by its inherent features of exaggeration and distortion of reality, naturally aims to provoke and agitate. Accordingly, any interference with the right of an artist – or anyone else – to use this means of expression should be examined with particular care”

I dansk retspraksis ses det ligeledes, at selv strafbare urigtige ytringer kan være straffri ved en afvejning mod ytringsfriheden. Til illustration af spørgsmålet om straf for ærekrænkelser kontra ytringsfrihed i tilknytning til fiktion afsagde Retten i Nykøbing Falsters dom den 19. december 2025 (anket)¹⁶ i en civil straffesag mellem en privatperson, der sagsøgte en forfatter og dennes udgivende forlag. Retten fandt væsentlige ligheder mellem bipersonen i bogen og sagsøgeren, herunder konkrete episoder fra sagsøgerens liv, så retten fandt det bevist, at figuren var skabt med inspiration fra sagsøgerens liv. Udsagnene i bogen om strafbare forhold var derfor egnet til at krænke hans ære, jf. straffelovens § 267, og forfatter og forlag havde intet grundlag for at anse dem som sande. Efter en samlet afvejning — hvor retten lagde vægt på det grove personlige angreb over for, at der var tale om en skønlitterær roman med flere karakterer, romanens form og indhold, samt at udenforstående læsere ikke ville genkende bipersonen - nåede retten frem til, at fremsættelsen af de ærekrænkende ytringer var straffri, idet straffelovens § 267 måtte fortolkes i lyset af ytringsfrihedsbestemmelsen i artikel 10 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention.

Af præmisserne i "Handyside v. the United Kingdom" gengives i præmis 49, at ytringsfriheden også beskytter også ytringer, der "krænker, chokerer eller foruroliger staten eller en hvilken som helst del af befolkningen." Denne beskyttelse, der er påkrævet i et demokratisk samfund, indebærer blandt andet, at en begrænsning så som en sanktion, der pålægges på dette område, skal stå i rimeligt forhold til det legitime formål, der forfølges.

Beskyttelse af integritet, troværdighed, tillid og gennemsigtighed er naturligvis et legitimt formål. Men der opstår efter Justitias opfattelse udfordringer i forhold til proportionaliteten i indgrebet, fordi reguleringen også kan føre til selvcensur og begrænsninger i den politiske ytringsfrihed i forbindelse med magtkritik og samfundssatire.

Justitia udarbejdede i maj 2021 en international undersøgelse, hvoraf fremgår, at 95% af de danske respondenter mente, at man skal kunne kritisere en siddende regering.¹⁷ Det er således bred enighed i befolkningen om, at magtkritik skal have vide rammer.

Det er Justitias vurdering, at forslaget til en ny § 73 a i ophavsretsloven vil skabe endnu en barriere for deltagelse i den offentlige debat, særligt når det kommer til magtkritik og samfundssatire genereret ved brugen af deepfakes, og at den dermed kan medføre intensive indgreb i ytringsfriheden, herunder den politiske debat, hvilket vil udgøre et alvorligt demokratisk problem. Det er i den forbindelse et særskilt problem, at der selv i situationer, hvor ytringerne ikke vil være omfattet af reguleringen, vil opstå en uvished og en såkaldt "chilling effect", således at begrænsningen af ytringerne i realiteten går videre end selve lovgivningen.

Hertil kommer, at der må sættes spørgsmålstejn ved nødvendigheden af det foreslåede indgreb.

¹⁶ <https://www.domstol.dk/nykoebingfalster/aktuelt/2025/12/dom-i-privat-straffesag-om-aekreankelse/>

¹⁷ [Who Cares About Free Speech?](#)

Lovforslaget ses ikke angive en nærmere angivelse af problemets omfang, hvad angår sager med skadelig brug af deepfakes. Danmark fremstår generelt robust over for misinformation, hvorfor der kan sættes spørgsmålstegn ved, i hvilket omfang der er tale om en reel trussel mod det danske samfund og dets demokratiske styreform. Ytringsfrihedskommissionen konkluderede i sin betænkning, at den nationale modstandskraft mod disinformation var relativt stærk i Danmark bl.a. pga. højt uddannelsesniveau, kritisk tilgang og lav tillid til nyheder fra sociale medier.¹⁸

Der er i den forbindelse grund til at henvise til Ytringsfrihedskommissionens konklusion om, *"at lovgivning, der forudsætter en (hurtig) stillingtagen til, om f.eks. en artikel eller et udsagn er valid information eller disinformation, uvægerligt vil give anledning til vanskelige afgrænsninger, fordi det ofte ikke vil være entydigt, om et konkret tilfælde falder i den ene eller den anden kategori. Meget vil formentlig falde i en gråzone mellem det verificerbart valide og den egentlige, kvalificerede disinformation. Der må derfor kræves særligt tungtvejende grunde for at gennemføre denne type lovgivning, og disse er efter kommissionens opfattelse ikke til stede på nuværende tidspunkt"*.¹⁹

Efter Justitias opfattelse er dette stadig tilfældet. Selvom der i nyere tid har været flere sager angående deling af deepfakes på de sociale medier, og risikoen for deling af misinformation er reel, er der ikke i nyere tid set eksempler på større demokratiske udfordringer grundet i deling af falsk og vildledende information gennem deepfakes i en dansk kontekst. Heller ikke på større internationalt eller europæisk plan har frygten for større trusler mod valg handlinger manifesteret sig.²⁰ Det må i den forbindelse fremhæves, som også nævnt i Ytringsfrihedskommissionens betænkning, at den danske mediebranche i de fleste tilfælde vil kunne informere befolkningen om sådanne eksempler på misinformation, så den værste skadevirkning hurtigt kan imødegås.²¹

Der eksisterer allerede en række reguleringer i Danmark, der gør det muligt at ramme deepfakes, der overskrider de eksisterende grænser. Dette omfatter databeskyttelsesregler og regler om kommerciel brug af andres billede, men herudover er der også bl.a. straffelovens § 264 e, stk. 1, nr. 2, hvorefter der bl.a. kan straffes for identitetsmisbrug, hvis man videregiver materiale, hvor der er gjort brug af oplysninger om en anden person, herunder billede, til på utilbørlig vis at manipulere denne persons fremtræden. Dette kan inkludere videoer lavet med kunstig intelligens, der fremstiller en person som gørende eller sigende noget, som de ikke har gjort eller sagt. I tillæg til dette eksisterer injuri Lovgivning i bl.a. straffelovens § 267, hvorefter bl.a. udbredelse af meddelelser, der er egnet til at krænke nogens ære kan straffes. Det nye lovudkast kommer således primært til at påvirke reguleringen af deepfakes, der ikke er omfattet af de nævnte bestemmelser, f.eks. fordi de ikke vurderes at være utilbørlige, ikke vurderes at være ærekrænkende, eller fordi udbredelsen ikke

¹⁸ Ytringsfrihedskommissionens betænkning, kap. 14, afsnit 7.2

¹⁹ Ytringsfrihedskommissionens betænkning, kap. 14, afsnit 7.2

²⁰ <https://www.berlingske.dk/kommentatorer/jacob-mchangama-om-ep-valget-eu-forberedte-sig-paa-en-storm-af>, <https://knightcolumbia.org/content/dont-panic-yet-assessing-the-evidence-and-discourse-around-generative-ai-and-elections> samt <https://www.turing.ac.uk/blog/what-has-year-elections-taught-us-about-ai-and-democracy>

²¹ Ytringsfrihedskommissionens betænkning, kap. 14, afsnit 7.2 og 7.3

er sket med forsæt til at overtræde loven. Det må således antages, at den nu foreslåede bestemmelse primært påvirker reguleringen af de mindst problematiske og mindst skadelige deepfakes.

Da evt. overtrædelser af forbuddet vil skulle forfølges civilretligt må det samtidig antages, at det primært vil være borgere med en vis mængde ressourcer, der i praksis vil forfølge deres ret ved at anlægge civile søgsmål ved domstolene. Dermed vil lovudkastet i praksis især medføre en beskyttelse af mere magtfulde personer, som ellers er den gruppe i samfundet, som skal kunne tåle mest kritik og som har bedst mulighed for f.eks. at få medierne til at afklare evt. misinformation. Den brede befolkning vil derimod formentligt kun retsforfølge mere grove overtrædelser, der som udgangspunkt allerede vil være beskyttet af de eksisterende strafferetlige bestemmelser. Det er derfor svært at se et behov for denne nye regulering. Man vil ligeledes kunne forestille sig, at bestemmelsen vil kunne anvendes til at censurere politiske meningsmodparter ved anvendelse af lawfare, hvilket i befolkningen vil skabe en skæv adgang til frie ytringer.

I forbindelse med, at reguleringen er foreslået skabt som en ophavsretlig beskyttelse, gør Justitia opmærksom på, at det er relevant at vurdere en afvejning af en ophavsretlig beskyttelse i sammenstød med ytringsfriheden, i hvilken forbindelse, der kan henvises til Højesterets dom den 17. maj 2023 om Den Lille Havfrue²².

Sagen omhandlede et medies gengivelse af Den Lille Havfrue, der er ophavsretligt beskyttet som et kunstnerisk værk efter ophavsretslovens § 1. Højesteret gengav i sin begrundelse følgende: "*Parodiprincippet i dansk ophavsret*

Af forarbejderne fra 1961 til ophavsretslovens § 3, stk. 2, jf. Folketingstidende 1959-60, tillæg A, sp. 2691-2694, fremgår, at det ifølge fast tradition er tilladt at bringe travestier og parodier. Dette har længe også været antaget i den juridiske litteratur, ligesom parodiprincippet har været forudsat i retspraksis. Senest fremgår det af forarbejderne til lov nr. 1121 af 4. juni 2021, der blandt andet gennemfører DSM-direktivet, at de undtagelser til ophavsretten, der er oplyst i direktivets artikel 17, stk. 7, litra b, der henviser til Infosoc-direktivets artikel 5, stk. 3, litra k, vedrørende brug af karikaturer, parodier eller pastiche, finder anvendelse i dansk ret, selv om ophavsretsloven ikke indeholder en udtrykkelig angivelse af dette.

På den anførte baggrund finder Højesteret, at der i dansk ophavsret gælder et parodiprincip, der hviler på en fast dansk og fællesnordisk tradition med støtte i forarbejderne til ophavsretsloven og retspraksis. Efter EU-Domstolens praksis om Infosoc-direktivet og i overensstemmelse med implementeringen af DSM-direktivet i dansk ret ved lov nr. 1121 af 4. juni 2021 og forarbejderne hertil, finder Højesteret endvidere, at parodibegrebet skal forstås i overensstemmelse med EU-retten."

Ønsket om at regulere deepfake med afsæt i de ophavsretlige regler, mener Justitia, at dette skal ses i lyset af, at der er en lang tradition i Danmark for politiske parodier såvel som for at lave

²² <https://domsdatabasen.dk/#/sag/3262/3888>

manipulerede billeder af politiske modstandere som led i en satirisk politisk debat. Dette er bl.a. ofte set udført af ungdomspartier, bl.a. af DSU som gennem tiden bl.a. har lavet plakater af Lars Løkke, der ligger fuld hen over et skrivebord,²³ samt af SF's formand og DF's formand i en hed omfavelse.²⁴ Ligeledes offentliggjorde Dansk Folkeparti i april 2024 en AI-generet video af Mette Frederiksen.²⁵

Det foreliggende lovudkast rammer ikke kun videoer fremstillet med kunstig intelligens, men også "*efterligninger, der er genereret ved brug af mindre sofistikerede teknologiske redigeringsværktøjer*".²⁶ Lovudkastet regulerer således ikke kun de helt nyopståede teknologiske muligheder men også sådanne mindre sofistikerede ungdomspartikampagner. Det er meget svært at se, at der skulle være opstået et behov for at regulere sådanne kampagner fra f.eks. ungdomspartier, når behovet aldrig har været der tidligere.

I Danmark har et bredt flertal af Folketingets partier i juni 2024 frivilligt tilsluttet sig en politisk linje for brug af deepfake i politisk kommunikation²⁷. Dette indebærer blandt andet helt at undlade at bruge deepfakes til at gengive eller kopiere politikere eller politiske kandidater fra andre partier, medmindre personen har givet tilsagn, og tydeligt at markere eller kommunikere, når video eller lyd er skabt ved hjælp af deepfakes, så det er nemt for alle at identificere deepfake-indhold. Det fremgår ikke af lovforslaget, om der også har været forsøg på indgåelse af andre frivillige aftaler med relevante aktører (satirikere og kunstnere) herunder om deklareret på de udsendte oplysninger.

Sociale medier opererer grænseoverskridende og som udgangspunkt uden hensyn til nationale jurisdiktionsgrænser. En særskilt dansk regulering af sociale medier via en regulering af deepfake, der går videre end eller afviger fra EU's harmoniserede rammer så som forordning (EU) 2022/2065 om et indre marked for digitale tjenester²⁸ og forordning (EU) 2024/1083 om europæisk mediefrihed²⁹, indebærer risiko for uensartet retstilstand, forumshopping og håndhævelsmæssig fragmentering på tværs af EU. Dette kan svække retssikkerheden for brugere og udbydere, udfordre den effektive gennemførelse af mekanismer om koordineret tilsyn og skabe utilsigtede handelshindringer i strid med hensynet til det indre marked.

En eventuel national særregulering bør derfor – hvis den overhovedet anvendes – begrænses til klart afgrænsede, nødvendige og proportionale områder, udformes teknologineutralt og koordineres tæt med EU-retten og de øvrige medlemsstater.

Det fremgår heller ikke af lovforslaget, om der er foretaget nærmere vurderinger af behovet for at regulere deepfakes i ophavsretsloven i lyset af den regulering, der allerede følger af GDPR, AI-

²³ <https://www.berlingske.dk/politik/dsu-plakat-udstiller-toemmermaend-i-loekkeland>

²⁴ <https://www.bt.dk/nyheder/holger-k.-forfoert-af-fjenden>

²⁵ <https://www.dr.dk/nyheder/indland/df-deler-deepfake-video-af-statsministeren-tendensen-kan-vaere-undergravende>

²⁶ Lovudkastet s. 37

²⁷ <https://www.ft.dk/aktuelt/nyheder/2024/06/enighed-om-brug-af-deepfake>

²⁸ <https://eur-lex.europa.eu/DA/legal-content/summary/digital-services-act.html>

²⁹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DA/ALL/?uri=CELEX:32024R1083>

forordningen eller den øvrige strafferetlige regulering, herunder i situationer, hvor indholdet eksempelvis udgør trusler, had, alvorlige ærekrænkelser eller grov manipulation med reelle skadevirkninger.

Det er på denne baggrund efter Justitias opfattelse vanskeligt at se, i hvilket omfang yderligere regulering af deepfakes i ophavsretsloven kan anses for nødvendigt og proportional.

Med venlig hilsen
Nina Palesa Bonde



JUSTITIA

E-mail: nina@justitia-int.org

<http://www.justitia-int.org>

